

Tirant lo Blanc

Joanot Martorell

Tirant lo Blanc (capítol LXXXV)

Com fon instituhida la fraternitat de l'orde dels cavallers de la Garrotera

»—Ja era passat l'any e lo dia, e les festes eren complides de solemnizar, com la magestat del senyor rey tramés a preguar a tots los stats que's volguessen esperar alguns dies per ço com la magestat sua volia fer publicar una fraternitat, la qual novament havia instituïda, de XXVI cavallers, sens que negú no fos reproche. E tots de bon grat foren contents de aturar. E la causa e principi de aquesta fraternitat, senyor, és stada aquesta, ab tota veritat, segons yo e aquests cavallers que açí són havem hoïda reçar per boca del senyor rey mateix: com, un dia de solaç que's fehien moltes dançes e lo rey, havent dançat, restà per reposar al cap de la sala, e la reyna restà a l'altre cap ab les sues donzelles, e los cavallers dançaven ab les dames; e fon sort que una donzella, dançant ab un cavaller, apleguà fins en aquella part hon lo rey era e, al voltar que la donzella féu, caygué-li la liguacama de la calça, e al parer de tots devia ésser de la sinestra cama, e era de çimolça.

»Los cavallers qui prop lo rey eren, veren la liguacama que li era cayguda en terra. La donzella aquesta se nomenava Madresilva, e no penseu, senyor, que aquesta fos més bella que altra ni res de tot lo que mostrava fos gentil: mostra una poca de parençeria, és un poch desenbolta en lo dançar hi en lo parlar, canta rahonablement, emperò, senyor, trobar-s'ien d'estes CCC més belles e més agraciades que aquesta. Mas lo apetit e voluntat dels hòmens són repartits en moltes maneres. Un cavaller de aquells qui staven prop del rey, li dix:

»—Madresilva, les armes de vostra cama haveu perdudes. Par-me que hajau tengut mal patge, que no les vos ha sabudes liguar.

»Ella, un poch vergonyosa, deixà's de dançar e tornà per cobrar-la, e un altre cavaller fon més prest que no ella e pres-la. Lo rey, qui véu la liguacama en poder del cavaller, prestament lo cridà e dix-li que la y liguàs en la cama, sobre la calça, a la part sinestra davall lo genoll.

»Aquesta liguacama ha portat lo rey passats IIII mesos e jamés la reyna li dix res. E com lo rey més se abillava, de millor voluntat la portava a vista de tot lo món. E no fon negú en tot aquell temps tingués atreviment de dir-lo-y, sinó un criat del rey qui era molt afavorit, qui véu que massa durava. Un dia que estava sol ab ell, li dix:

»—Senyor, si la magestat vostra sabia lo que yo sé e la murmuració de tots los strangers, e del vostre regne mateix, e de la reyna e de totes les dones d'onor!

»—Què pot ésser? —dix lo rey—. Dignes-m'ó prestament!

»—Senyor, yo us ho diré. Que tots stan admirats de una tan gran novitat com vostra altesa ha volgut fer de una mínima e dejecta donzella e de baixa condició, entre les altres molt poch stimada, que la altesa vostra ne porte senyal en la persona vostra a vista de tot lo món tan lonch temps. Ja bastaria que fos reyna o enperadriu per fer tanta menció d'ella. E com, senyor! ¿No trobarà vostra altesa en aquest vostre regne donzelles de major auctoritat en linatge y en bellea, en gràcia y en saber e complides de moltes més virtuts? E les mans dels reys, qui són molt largues, que apleguen lla hon volen!

»Dix lo rey:

»—Donchs, ¿la reyna stà de açò mal contenta, e los strangers e los del meu regne n'estan admirats?

—Dix tals paraules en francés: —Puni soyt qui mal hi pense! Ara yo promet a Déu —dix lo rey— yo instituiré e faré sobre aquest fet un orde de cavalleria, que, tant com lo món durarà, serà en recordació aquesta fraternitat e orde que yo faré.

»E en aquell punt se féu desliguar la çimolsa, que no la volgué més portar, ab molta malenconia que li restà, emperò no'n féu demostració alguna.

»Aprés, senyor, complit de fer les festes axí com dit he a la senyoria vostra, féu la següent ordinació:

»Primerament, fos feta una capella sots invocació del benaventurat senyor sanct Jordi dins un castell qui's nomena Ondisor, ab una gentil vila que y ha, la qual capella fos feta a manera de cor d'església de monestir de frares; e, a l'entrant de la capella, a man dreita, fossen fetes II cadires, e a la part sinistra altres dos, e de allí avall, en cascuna part fossen fetes XI cadires e fins que fossen en nombre de XXVI cadires. E en cascuna que segués un cavaller e, sobre lo cap, alt de la cadira, tingués cascun cavaller una spasa molt ben daurada e la cuberta de la bahina fos de brocat o de carmesí, brodada de perles o d'argenteria —de ço que a cascú millor paregua—, la més riqua que cascú pugua fer. E al costat de la spasa cascú tinga un elm, a manera fet de aquells que junyen, e que'l puguen tenir de acer ben febrit o de fusta ben daurat. E sobre lo elm stigma lo timbre de la divisa que volrà, e en les spatles de la cadira, en una plancha d'or o d'argent, sien pintades les armes del cavaller, e allí stiguen clavades.

»Aprés diré a la senyoria vostra les cerimònies que s'an de fer en la capella. Ara diré los cavallers qui foren elets. Primerament, lo rey elegí XXV cavallers e, ab lo rey foren XXVI. Lo rey fon lo primer qui jurà de servir totes les ordinacions en los capítols contengudes e que no fos cavaller negú qui demanàs aquest orde que'l pogués haver. Tirant fon elet lo primer de tots los altres cavallers, per ço com fon lo millor de tots los cavallers. Aprés fon elet lo príncep de Gales, lo duch de Betafort, lo duch de Lencastre, lo duch d'Atçètera, lo marquès de Sófolch, lo marquès de Sant Jordi, lo marquès de Belpuig, Johan de Varoych, gran conestable, lo comte de Nortabar, lo comte de Salasberi, lo comte d'Estafort, lo comte de Vilamur, lo comte de les Marches Negres, lo comte de la Joyosa Guarda, lo senyor d'Escala Rompuda, lo senyor de Puigvert, lo senyor de Terranova, miçer Johan Stuart, miçer Albert de Riuçech. Aquests foren del regne. Los strangers foren: lo duch de Berrí, lo duch d'Anjou, lo comte de Flandes. Foren tots en nombre de XXVI cavallers.

»Senyor, a cascun cavaller que volen elegir per posar en lo orde de la fraternitat, feÿen-li aquesta cerimònia: prenien un arquebisbe o bisbe e daven-li los capítols de la fraternitat closos e sagellats, e trametien-los al cavaller que volien elegir que fos de la llur germandat, e trametien-li una roba tota brodada de garroteres e forrada de marts gebelins, e un manto larch, axí com la roba, fins als peus, forrat de erminis, qui era de domàs blau, ab un cordó tot de seda blanca per liguar alt, e les ales del manto podien lansir sobre los muscles e mostrava's la roba e lo manto. Lo capiró era brodat e forrat de erminis. La brodadura era tal com la garrotera, qui stava feta en semblant forma, ço és, d'una correja de senyir ab cap e ab civella, axí com moltes dones galanes e d'onor porten en les cames per tenir les calçes e, com han encivellada la garrotera, donen una volta de la correja sobre la çivella retent nuu, e lo cap de la correja penja quasi fins a miga cama, e enmig de la garrotera estan scrites aquelles mateixes letres: Puni soyt qui mal hi pense. La roba, lo manto e lo capiró, tot és brodat de garroteres, e cascun cavaller és tengut tots los dies de sa vida de portar-la, axí dins ciutat o vila hon stigma com defora, e en armes o en qualsevulla manera que sia. E si per oblit, o no la volgués portar, qualsevulla rey d'armes, eraut o porsavant qui'l veurà anar sens la garrotera, té potestat absoluta que li pot levar la cadena d'or del coll o lo que portarà al cap, o la spasa o lo que portarà, encara que sia davant lo rey o en major plaça que sia. E cascun cavaller és tengut, per cascuna vegada que no la aportarà II scuts d'or dar-los al rey d'armes oa l'eraut o al porsavant, e aquell és tengut, de aquests dos escuts, lo hu donar en qualsevulla capella de Sanct Jordi per a çera, lo altre escut és per a ell, perquè y ha tengut esment.

»E aquell bisbe o arquebisbe o altre prelat té de anar com embaixador de la fraternitat e no del rey, e porta lo cavaller en una sglésia, qualsevulla que sia, e si de Sanct Jordi n'í ha, allí van dretament, e lo prelat fa'ls posar la mà sobre la ara de l'altar e diu-los les següents paraules.